

ยุทธวิธีการบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับคนในชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน*
STRATEGIC INTEGRATION OF SUFFICIENCY ECONOMY CONCEPTS TO
ENHANCE THE QUALITY OF LIFE FOR PEOPLE IN LOCAL COMMUNITIES

ผการัตน์ พินิจวัฒน์

Phakaratr Phinijwat

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Loei Rajabhat University, Thailand.

e-mail: phakaratr@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง “ยุทธวิธีการบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับคนในชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน” มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความเป็นมาและลักษณะสำคัญของสังคมไทยในปัจจุบันที่ปรับเปลี่ยนจากสังคมอยู่แบบพอเพียง มาเป็นสังคมที่มุ่งมั่นอยากอยู่แบบมั่งคั่งและร่ำรวย มีการสะสมส่วนเกินในการผลิตเพื่อขาย มุ่งแสวงหากำไรมากที่สุด และส่งเสริมการบริโภคในนามของ “การพัฒนา” รวมถึงการทำให้ทันสมัย ซึ่งในความเป็นจริง คุณภาพชีวิตของคนไทยมิได้เพิ่มขึ้นจริงตามดัชนีการบริโภคและกำไรตามวัตถุประสงค์ของเครื่องอำนวยความสะดวกที่ล้นเหลือแต่อย่างใด ปัจจุบันจึงถือเป็นยุคสมัยที่ผู้คนมีหนี้สินมากมาย ครอบครัวแตกแยกล้มเหลว เด็กขาดความอบอุ่น ชุมชนล่มสลาย พ่อแม่ขายทุกอย่างเพื่อให้ได้เงินมาบริโภคตามกระแสทุนนิยม ทั้งนี้ โดยหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้มีความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน โดยอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้องสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐ นักทฤษฎี นักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ

---

* Received: 6 June 2020; Revised: 20 June 2020; Accepted: 23 June 2020

เพื่อให้สมดุลและพร้อมรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: ยุทธวิธี, บุรณาการ, เศรษฐกิจพอเพียง, เสริมสร้างคุณภาพชีวิต, ชุมชน

Abstract

According to the academic article “ Strategic Integration of Sufficiency Economy Concepts to Enhance the Quality of Life for People in Local Communities ”, the main purpose is to identify the characteristic of Thai society today, the change of society is self-sufficient. There is an accumulation of surplus in production for sale and focus on the most profitable on behalf of " development", including modernization. In fact, the quality of Thai life has not actually increased as the consumption and profit index. The object of the facility is overflowing in any way. Nowadays, it is a time when people have many debts, then broken family and children lack of the warmth, community collapses and parents sell everything for consumption beyond the flow of capitalism. Regarding the principles of sufficiency economy philosophy, the aim is to have modesty, rationality, and the need as a good immune system to protect any impact from internal and external changes. The knowledge, prudence and extreme are the caution to lead the academic in planning and implementation of every steps. At the same time, they have to build the strengthen heart of the people. Especially government officials, business theorists at all levels with morality, honesty, right knowledge, patience, perseverance, mindfulness, and prudence are needed to be balanced and ready for rapid and extensive change including material, social, environmental and cultural aspects from era of globalization.

Keyword: Strategic, Integrating, Sufficiency Economy, Enhance the Quality of Life, Local Communities

บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนให้ดำเนินไปในทางสายกลางของประชาชนในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนา การบริหารประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันโลกในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อนำมาซึ่งความเจริญ เป็นสิ่งที่ทุกสังคมปรารถนา และพยายามหาหนทางไปสู่เป้าหมายด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามระบบความคิด ความเชื่อ และกำหนดอุดมการณ์ เป้าหมาย นโยบาย และกลยุทธ์การพัฒนาที่มีผลสืบเนื่องไปถึงวิธีการดำรงชีวิตต่าง ๆ ของคนในสังคม (พรชัย เจดามาน, 2562) ซึ่งในปัจจุบันปรับเปลี่ยนตัวเองจากสังคมอยู่แบบพอเพียง มาเป็นสังคมที่มุ่งมั่งคั่งและร่ำรวย มีการสะสมส่วนเกินในการผลิตเพื่อขาย มุ่งแสวงหากำไรมากที่สุด และส่งเสริมการบริโภคในนามของ “การพัฒนา” รวมถึงการทำให้ทันสมัย (Modernization) ซึ่งในความเป็นจริง คุณภาพชีวิตของคนไทยมิได้เพิ่มขึ้นจริงตามดัชนีการบริโภคและกำไร ตามวัตถุประสงค์ของเครื่องอำนวยความสะดวกที่ล้นเหลือแต่อย่างใด ปัจจุบันจึงถือเป็นยุคสมัยที่ผู้คนมีหนี้สินมากมาย ครอบครัวแตกแยกล้มเหลว เด็กขาดความอบอุ่น ชุมชนล่มสลาย พ่อแม่ขายทุกอย่างเพื่อให้ได้เงินมาบริโภคตามกระแสทุนนิยมอันบ้าคลั่ง จึงเป็นผลพวงของการพัฒนา “เอาเงินนำหน้า เอาปัญญาตามหลัง” การพัฒนาประเทศในรอบกว่า 40 ปีที่ผ่านมาที่มุ่งเอาเศรษฐกิจนำหน้า เอาตัวเลขการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นตัวชี้วัด (GDP) ได้สร้างช่องว่างรายได้ระหว่างคนจนกับคนรวยมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งมีคำเปรียบเปรยว่า “สังคมไทยเป็นสังคมรวยกระจุก จนกระจาย” ดัชนีความสุข (GDH) จึงเป็นประเด็นที่คนทั่วไปเริ่มกล่าวถึงและเรียกร้องให้กลับมาใช้เป็นหลักหรือเป้าหมายของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น (ประภาส สุทธิอาคาร, จำนวน ประกาศพิณและสมคิด วงศ์พิพันธ์, 2551) รัฐบาลทุกยุคสมัยต่างก็พัฒนาหลายโมเดล นับตั้งแต่โมเดล “ประเทศไทย 1.0” ที่เน้นภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก ก้าวสู่โมเดล “ประเทศไทย 2.0” ที่เน้นภาคอุตสาหกรรมเบาและ “ประเทศไทย 3.0” ภาคอุตสาหกรรมหนัก จนถึงปัจจุบันที่พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และหัวหน้ารักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้แถลงนโยบายเพื่อนำพาพี่น้องประชาชนก้าวเข้าสู่โมเดล “ประเทศไทย 4.0” เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ในอีก 3 - 5 ปีข้างหน้า (วงศ์สถิตย์ วิสุทธิ์, 2560)

บทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนโมเดลประเทศไทย 4.0 เป็นการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น การขับเคลื่อนจะเกิดขึ้นได้นั้น ชุมชนท้องถิ่นเองจะต้องมีแนวคิด มีความเชื่อพื้นฐานในปรัชญาการพัฒนาชุมชนว่า มนุษย์มีความสามารถ และมีพลังอันซ่อนเร้น (Potential Ability) แฝงอยู่ ทั้งพลังความคิด ทักษะ แรงงาน ที่มีความสามารถพัฒนาตนเองได้ ตามขีดความสามารถทางคุณภาพ

และคุณธรรม หากโอกาสอำนวยและผู้ให้การสนับสนุน การอยู่กันในกลุ่มชน สังคมมนุษย์ต้องการอยู่ด้วยความสุขกาย สบายใจและมีความเป็นธรรม โดยชุมชนมีความสมดุลในการพัฒนา การที่ชุมชนท้องถิ่นจะสามารถจัดการตนเองได้นั้น ชุมชนต้องมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของคนและชุมชนว่า สามารถจัดการตนเองได้ ด้วยการยึดหลักการพึ่งตนเองเป็นที่ตั้ง (โกวิท พวงงาม, 2553)

ดังนั้น การเสริมสร้างคุณภาพให้กับชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องพัฒนาคนในชุมชน หากนำนโยบายการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังแล้ว ก็จะทำให้คนชุมชนอยู่เย็น เป็นสุข พอมีพอกิน ช่วยตนเองได้ ไม่เดือดร้อน วิถีชีวิตของคนในชุมชนจะครอบคลุมทั้งความประพฤตินในชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ การบริโภคสินค้าบริการ และการอยู่ร่วมกับคนอื่นที่จะต้องยึดความพอเพียงความพอดี

สถานการณ์ยุคเปลี่ยนผ่านของโลกาภิวัตน์กับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการศึกษา สืบสานภูมิปัญญา มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต ยึดถือเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน โดยรัฐบาลได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศ ภายใต้กรอบแนวคิดการพึ่งตนเองเป็นหลัก ยึดความพอดี หรือทางสายกลาง หลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงในการดำเนินงาน สร้างความสมดุล สร้างภูมิคุ้มกัน ภายใต้การมีคุณธรรมและจริยธรรม ในปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้หันมาให้ความสำคัญและนำแนวทางการพัฒนา “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระราชทานให้กับสังคมไทย เข้าไปแก้ไขปัญหาให้แก่ชุมชนอย่างแพร่หลายทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ (เกศประภา วัฒนาพันธ์, สัจวา สมนุญ และ จุฑามาส ชมผา, 2561)

จากสถานการณ์ที่ผ่านมา รัฐบาลได้มีนโยบายสนับสนุนให้มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปสู่การปฏิบัติในทุกภาคส่วนของสังคม กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ ได้กำหนดเป็นพันธกิจในการส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงาน ให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน ซึ่งมีหลายจังหวัดได้นำการพัฒนาด้านเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในแผนพัฒนา 5 ปี และแผนพัฒนา 3 ปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากนโยบายดังกล่าว องค์กรการบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง จึงมีหน้าที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนใน

ท้องถิ่น แต่จากข้อมูลแผนงาน/โครงการในข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบลในแต่ละปี พบว่าการส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงน้อยมาก องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การที่องค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีการส่งเสริมประชาชนให้มีความรู้ ความเข้าใจกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในระดับครัวเรือน ระดับชุมชน ทำให้เกิดปัญหาต่อประชาชนในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการขาดความรู้ ความเข้าใจ ความไม่รู้จักความพอประมาณ ความมีเหตุผล จึงทำให้ประชาชนไม่มีภูมิคุ้มกัน ส่งผลให้ประชาชนในท้องถิ่นยังประสบกับปัญหาหนี้สินล้นพ้นตัว ซึ่งปัญหาหนี้สินของคนในชุมชนยังคงมีอยู่ และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งสอดคล้องกับที่สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้สำรวจสุขภาพจิตของคนไทย เปรียบเทียบปี 2551 และ 2552 ในภาวะที่มีปัญหาของสังคม พบว่า มีปัญหาสุขภาพจิตสูงกว่าปีที่แล้วเพิ่มขึ้น ร้อยละ 10 แต่กว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของประชาชนในระดับรากหญ้า เป็นปัญหาหนี้สิน ซึ่งจากการสำรวจพบว่า หนี้สินในปี 2552 เฉลี่ย 134,000 บาทต่อครัวเรือน เพิ่มขึ้น 2 เท่าเมื่อเทียบกับ 10 ปีที่แล้ว และมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนเป็นปัญหาที่ทุกหน่วยงานต้องเร่งแก้ไข (นาริน คชฤทธิ์, 2556) ซึ่งในรายงานการพัฒนาคนของประเทศ ปีพุทธศักราช 2552 ระบุว่า มีดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าของคน สุขภาพ และชีวิตการทำงานต่ำสุด โดยดัชนีความก้าวหน้าของคน มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อเปรียบเทียบสถานการณ์ การพัฒนาคนในจังหวัดต่าง ๆ เพื่อให้เห็นพื้นที่ที่ก้าวหน้าและล้าหลัง (สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย, 2552)

ทั้งนี้ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางปฏิบัติหรือวิธีการ (Means) และผลของการกระทำ (Ends) ที่คาดว่าจะได้รับ บนพื้นฐานความสมดุล ทั้งเรื่องของความพอประมาณอย่างมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่เหมาะสม นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นพื้นฐานในการพัฒนารอบทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2549) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงเปรียบเสมือนแสงเทียนที่ส่องสว่างให้เห็นหนทางที่จะก้าวเดินต่อไปของแต่ละบุคคล ชุมชนและของประเทศชาติ โดยเป็นแนวทางที่เน้นการเจริญเติบโตที่ค่อย ๆ พัฒนาขึ้น ตามศักยภาพที่มีอยู่จริงอย่างมีเหตุมีผล นับเป็นกระบวนการมุ่งสู่การ

พัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง มากกว่าการสร้างความสำเร็จเติบโตอย่างรวดเร็วแบบก้าวกระโดด ที่ลอกเลียนแบบมาจากรูปแบบการพัฒนาของสังคมอื่น โดยไม่พิจารณาให้รอบคอบ ซึ่งเสี่ยงต่อความไม่แน่นอนที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้มาก (กัญญา มนอินทวงศ์และวัลลภา ศรีทองพิมพ์, 2551) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับการเชิดชูสูงสุดจากสหประชาชาติ (UN) โดยนายโคฟีอันนัน ในฐานะเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัล The Human development lifetime achievement award แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อ 26 พฤษภาคม 2549 และได้มีปาฐกถาถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า เป็นปรัชญาที่สามารถเริ่มได้จากการสร้างภูมิคุ้มกันในตนเอง สู่หมู่บ้าน และสู่เศรษฐกิจในวงกว้างขึ้นในที่สุด เป็นปรัชญาที่มีประโยชน์ต่อประเทศไทยและนานาประเทศ โดยที่องค์การสหประชาชาติได้สนับสนุนให้ประเทศต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิก 166 ประเทศยึดเป็นแนวทางสู่การพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สิรินภา กิจเกื้อกูล, 2562)

จากความสำคัญในเชิงทฤษฎีที่กล่าวมา ยังปรากฏหลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีบุคคลที่นำไปใช้แล้วประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต เช่น นายผล มีศรี เป็นปราชญ์ชาวบ้านที่ถ่ายทอดให้ความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตร ให้กับเกษตรกรและชุมชนต่าง ๆ ที่สนใจ ทั้งในจังหวัดพะเยาและจังหวัดอื่น ๆ ทั้งในเรื่องการทำการเกษตรแบบผสมผสาน การอนุรักษ์ดินและน้ำ ด้วยการปลูกหญ้าแฝกและหนุนเสริมให้กับชาวบ้านในพื้นที่ ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต โดยนายผลจะย้ำถึงคติของความสำเร็จของตนให้ผู้อื่นฟังเสมอว่า “ทุกสิ่งทุกอย่างทำไม่ยาก แต่มันยากตรงที่เราไม่ทำ แต่ถ้าเราทำอย่างตั้งใจ เราขยัน เราซื่อสัตย์ เราประหยัด เราอดทน แล้วทุกอย่างจะสำเร็จ” นายผล มีศรี ได้ประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพจนประสบความสำเร็จ จนได้รับรางวัลถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประเภทประชาชนในพื้นที่ห่างไกลและก้นดง ในการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ 2 ที่สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) โดยปัจจุบันบ้านของนายผล มีศรี กลายเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2562) นายแสนหมั่น อินทรไชยา อายุ 52 ปี อาชีพผู้นำชุมชนบ้านเลขที่ 27 หมู่ 1 บ้านถ่อนนาลับ ตำบลถ่อนนาลับ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี การใช้ชีวิตแบบพอมีพอกิน ไม่สร้างความเดือดร้อนให้คนอื่น มีความสุขกับชีวิตที่เป็นอยู่ มีน้อยใช้น้อย มีมากใช้น้อย รู้จักแบ่งปันให้คนอื่น ใช้ชีวิตไม่ประมาทรอบคอบ รู้จักเก็บออม มีคุณธรรมในการใช้ชีวิต มีเหตุผล มีปัญญาในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อเราพอเพียงแล้ว สามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ ทำวันนี้ให้ดีที่สุด ตั้งมั่นในการทำงานที่กำลังทำ ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น บริษัทนิธิฟู้ดส์ จำกัด เป็นบริษัทผู้ผลิตสินค้าแปรรูปทางการเกษตร โดยมีประสบการณ์กว่า 20 ปี ในธุรกิจอุตสาหกรรมอาหาร

ก่อตั้งโดยนายกอบชัย ทวีเลิศนิธิ และนายสุรพล ทวีเลิศนิธิ ตลาดที่สำคัญ คือ การขายสินค้าเพื่อเป็นวัตถุดิบในโรงงานอุตสาหกรรมอาหาร เช่น น้ำมันกระเทียมเจียวนำไปผลิตเป็นเครื่องปรุงรสในบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปต่าง ๆ เป็นต้น บริษัทยังใช้กลยุทธ์ด้านการบริการตอบสนองความต้องการของลูกค้า สร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่น โดยวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตต้องมีมาตรฐานคุณภาพ ความสะอาด ความปลอดภัยสูง จากการดำเนินธุรกิจตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าว ทำให้บริษัท นิธิฟู้ดส์ จำกัด มีการพัฒนาและเติบโตอย่างต่อเนื่องและมั่นคง ทั้งด้านยอดขาย การพัฒนาของบุคลากรระบบการทำงานที่ดีขึ้น เป็นผลสำเร็จจากการน้อมนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติจริง โดยอาศัยการเรียนรู้ของบุคลากรและผู้บริหารองค์กร รวมทั้งมีการช่วยเหลือสังคม ทั้งด้านการศึกษา งานประเพณี ท้องถิ่น และสาธารณประโยชน์ (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2562)

นอกจากนั้น จากผลการศึกษาหลักการจัดการธุรกิจตามแนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยกัญญามน อินทวงศ์และวัลลภา ศรีทองพิมพ์ พบว่า หลักการสำคัญของการจัดการธุรกิจ ได้แก่ (1) หลักการ 3 ประการ คือ หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล และหลักภูมิคุ้มกันที่ดี (2) เงื่อนไขการทำงานหรือทำกิจกรรมธุรกิจให้ได้ผลดี จะต้องมียุทธศาสตร์สำคัญภายในตัวผู้ประกอบการ มีคุณธรรม คือ เป็นคนดี ไม่เอาเปรียบลูกค้า ไม่เอาเปรียบพนักงาน และมีความรอบรู้ คือ การมีรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการและมีการนำความรู้มาพิจารณาเชื่อมโยงกัน เพื่อการวางแผนและขั้นตอนในการปฏิบัติงาน และ (3) แนวปฏิบัติ คือ วิธีประกอบกิจการธุรกิจ โดยต้องปฏิบัติตามแนวทาง 7 ประการ คือ ใช้เทคโนโลยีเหมาะสม ราคาถูก ประหยัด อดออม ใช้ทรัพยากรคุ้มค่า จ้างคนทำงานเป็นหลักมากกว่าใช้เครื่องจักร ขนาดกิจการต้องไม่เกินกำลังของผู้ประกอบการ ไม่โลภเกินไปจนควบคุมไม่ได้ ไม่เน้นกำไรในระยะสั้น ซื่อสัตย์ สุจริต เทียบตรงในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้บริโภคและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการกระจายความเสี่ยง การมีผลิตภัณฑ์หลากหลาย สามารถปรับเปลี่ยนผลผลิตได้ ไม่ก่อกวนก่อนสินจนเกินความสามารถในการบริหารจัดการ และใช้วัตถุดิบรวมทั้งแรงงานในท้องถิ่น ตอบสนองตลาดในท้องถิ่น ภูมิภาค ทั้งในและนอกประเทศ (สัญญา เคนาภูมิ, 2559) ดังนั้น บทความนี้ผู้เขียนพยายามจะนำเสนอยุทธวิธีการบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างอาชีพให้กับชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน เพื่อชี้ให้เห็นสภาพความเหลื่อมล้ำทางสังคม ตลอดถึงแก้ปัญหา “รายกระจุก จนกระจาย” สร้างความมั่นคงในระบบเศรษฐกิจฐานรากด้วยเศรษฐกิจพอเพียงให้กับชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน สืบต่อไป

หลักการยุทธวิธีการบูรณาการแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ได้มีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 40 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ (พ.ศ.2540) และภายหลังเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ดังกล่าว พระองค์ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 จนถึงฉบับที่ 12 สศช. ได้ัญญาเชิญมาเป็นแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาและบริหารประเทศ

เศรษฐกิจพอเพียงถือเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ทั้งนี้ โดยหลักการความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี นักธุรกิจทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (กฤษณ์ สัมพันธ์ เมนะสุต, 2562)

องค์ประกอบของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็นและเหมาะสมกับฐานะของตนเองในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ การดำเนินงานด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งด้านวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น โดยมีความพอดี ที่ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป ไม่สุดโต่ง และต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น เป็นต้น รวมทั้งการบริหารจัดการทรัพยากรให้เกิดการใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจในการดำเนินการต่าง ๆ ต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผลยึดหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมที่ดีงาม โดยคำนึงถึงเหตุปัจจัยที่

เกี่ยวข้องอย่างถึถ้วน ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ “รู้จักอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค” และคาดการณ์ผลที่เกิดขึ้นโดย “รู้เขา รู้เรา” รู้จักเลือกสิ่งที่ดีและเหมาะสมมาบูรณาการไว้

3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเองที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ รอบตัว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และด้านอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่จะเกิดขึ้น เพื่อลดหรือบริหารความเสี่ยงให้สามารถปรับตัว และรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทั้งนี้ การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ควรต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กับความมีเหตุผลและความพอประมาณ โดยหลีกเลี่ยงความต้องการที่เกินพอดีของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นการสร้างวินัยในตัวเองให้เกิดขึ้น เพื่อปกป้องตัวเองจากกระแสบริโภคนิยมหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์ต่าง ๆ

4. เงื่อนไขพื้นฐานสำคัญในการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงมี 2 ประการ คือ

4.1 เงื่อนไขคุณธรรม หมายถึง บุคคล ครอบครัว องค์กรและชุมชนที่จะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ต้องนำระบบคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตมาประพฤติปฏิบัติก่อน โดยเริ่มจากการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว การศึกษา อบรมในโรงเรียน การสั่งสอนศีลธรรมจากศาสนา ตลอดจนการฝึกจิตข่มใจตนเอง มีความขยันหมั่นเพียร อดทน มีหรือใช้สติปัญญา มีความรอบคอบในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติรู้จักสามัคคี ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ และรู้จักแบ่งปันให้ผู้อื่น

4.2 เงื่อนไขความรู้ หมายถึง การนำหลักวิชาและความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ ทั้งในการวางแผนและการบูรณาการในทางปฏิบัติทุกขั้นตอน ด้วยความรอบรู้ รอบคอบ ทันโลก และระมัดระวังอย่างยิ่ง

กล่าวโดยสรุป ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 หลัก 2 เงื่อนไข หรือ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง ไม่ใช่สูตรสำเร็จ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักที่ต้องนำไปใช้ในการบริหารจัดการหรือดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดความเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์ ดังนั้น จึงต้องใช้วิจารณญาณในการนำไปใช้ด้วยตัวเอง สิ่งสำคัญคือปรับใช้ให้พอเหมาะพอดี อย่างเป็นเหตุเป็นผลกับกิจกรรมหรือวัฒนธรรมของภูมิสังคมของแต่ละแห่งด้วยความไม่ประมาท เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเหมาะสมต่อไป

ปัจจุบันคนไทยส่วนใหญ่ ได้เริ่มเข้ามาเรียนรู้และยอมรับหลักการนี้อย่างกว้างขวาง ไม่ได้เจาะจงเฉพาะด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาด้านการเกษตรหรือเกษตรกรแต่เพียงอย่างเดียว หากเป็นเรื่องของความพอเพียง ความพอดี เป็นเรื่องวิวัฒนาการของการนำปรัชญาไปใช้กับสิ่งใด ๆ ตั้งแต่

ระดับที่ย่อยที่สุด คือระดับตัวบุคคล ครอบครัว การเป็นอยู่ของชุมชนไปจนถึงการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน หน่วยงานหรือองค์กรของรัฐ โรงเรียนและสถาบันทางการศึกษา การประกอบอาชีพของประชาชนและ การทำธุรกิจของภาคเอกชน การบริหารจัดการหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาคและระดับประเทศ

ภาพที่ 1 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : MGR Online

บทสรุป

ยุทธวิธีบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางปฏิบัติหรือวิธีการ (Means) และ ผลของการกระทำ (Ends) ที่คาดว่าจะได้รับ บนพื้นฐานความสมดุล ทั้งเรื่องของความพอประมาณอย่าง มีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่เหมาะสม นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุก ด้าน ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นพื้นฐานในการพัฒนากรอบทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ ให้ดำเนิน ไปในทางสายกลาง เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้

จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคมสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณ์สัมพันธ์ เมนะสุต. (2560). *แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. เรียกใช้เมื่อ 20 ธันวาคม 2562 จาก <https://1url.ws/qgVHQ>.
- เกศประภา วัฒนาพันธ์, สัจवाल สมบูรณ์ และ จุฑามาส ชมผา. (2561). ยุทธศาสตร์การพัฒนาศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6(1), 106.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์.
- ธนาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (2558). *วิสัยทัศน์ พันธกิจและค่านิยม*. เรียกใช้เมื่อ 30 ตุลาคม 2562 จาก <https://1url.ws/U19h0>.
- นาริน คชฤทธิ์. (2556). กลยุทธ์การนำนโยบายการส่งเสริมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(3), 125-126.
- ประภาส สุทธิอาคาร, จำนง แรกพิณิจและสมคิด วงศ์พิพันธ์. (2551). *วิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- พรชัย เจตามาน. (2560). *เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน*. เรียกใช้เมื่อ 30 ตุลาคม 2562 จาก <https://1url.ws/7zXVe>.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2549). *เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่*. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา.
- วงศ์สถิตย์ วิสุภี. (2560). *บทบาทชุมชนท้องถิ่นกับการขับเคลื่อนสู่โมเดลประเทศไทย 4.0*. กรุงเทพมหานคร : สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2559). บทวิเคราะห์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : ความเชื่อมโยงแนวปฏิบัติทฤษฎีอื่น. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 10(2), 70-71.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2558). *ตัวอย่างความสำเร็จ*. เรียกใช้เมื่อ 30 ตุลาคม 2562 จาก <https://is.gd/9nDPdd>.

สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. (2552). *รายงานการพัฒนาคนของประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

สิรินภา กิจเกื้อกูล. (2558). *หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. เรียกใช้เมื่อ 20 ตุลาคม 2562 จาก <https://1url.ws/REh1b>.